

NYKTERHETSVARDS- UTREDNINGEN

Nykterhetsnämnderna

Denna utredning, som tillsattes 1956, har nu i september 1961 framlagt sitt betänkande vilket är föremål för remissbehandling. Utredningen berör först de kommunala nykterhetsnämndernas arbete, som i stort sett anses böra bibehålla sina nuvarande former. Man understryker dock att nämndernas uppgifter på det individuella hjälpvårdsplanet bör vara utredande, initiativtagande, vägledande, förmedlande och samordnande, och att man bör söka få till stånd ett effektivare förebyggande arbete från nämndernas sida. Det anses icke rationellt att föreskriva att en läkare skall vara ledamot av nämnden, då detta stundom leder till att provinsialläkare med knappt om tid och föga intresse tvingas engagera sig. I stället bör nämnderna träffa avtal med intresserade läkare om ett tjänstemannamässigt medarbete.

Frivillig och halvöppen vård

I fråga om vården av alkoholisterna föreslår utredningen en ökad tyngdpunkt på de frivilliga och halvöppna vårdformerna. Nykterhetsnämnderna bör stimuleras att inrätta inackorderingshem, i vissa fall kan familjevård vara lämplig. Arbetsvård, arbetsträning och skyddad verksamhet bör tillämpas på alkoholskadade såväl som på andra handikappade men de alkoholskadade bör här icke behandlas såsom en specialkategori utan hänvisas till kurser som mottager också andra grupper av utbildningsbehövande.

Upprustning av medicinsk vård

I fråga om den medicinska vården dekretarar utredningen sin önskan att upprusta denna och man anser att den bör åvila landstingen såsom en väsentligen sjukvårdande uppgift. Undantag skulle vara mera svårskötta fall, eventuellt tuberkulossjuka, kriminella etc. Det kan icke vara önskvärt att befrämja uppkomsten av en särskild sorts sjukvård för alkoholmissbrukare utan denna bör inordnas i landstingens allmänna sjukvårdande verksamhet, särdeles när det gäller den öppna vården av alkoholskadade. Åtskilligt torde vara att vinna genom att knyta en sköterska till fältarbetet för hembesök och dylikt. Utredningen drar emellertid icke konsekvenserna av detta betraktelsesätt utan anser att socialstyrelsen och icke medicinalstyrelsen fortfarande bör vara tillsynsmyndighet för alkoholistvården, låt vara att man föreslår att medicinalstyrelsen skall få en särskild föredragande i nykterhetsfrågor med uppmärksamhet framför allt på den öppna medicinska nykterhetsvården. Avgörandet om statsbidragen till den medicinska alkoholistvården anser man böra hänskjutas till den tillkallade kroppssjukvårdens statsbidragsutredning av 1960, som syftar till en rationalisering av gällande bidragssystem för kroppssjukvården.

Vårdhem och anstalter

När det gäller alkoholistanstalterna vill man utveckla de frivilliga anstalterna och i stället söka reducera de anstalter som bygger på tvångsintagning. Den frivilliga anstaltsvården bör anknytas till landstingskommunerna. För varje vårdhem bör finnas en för den medicinska undersökningen och behandlingen ansvarig läkare. Medicinsk vård, psykoterapi, pedagogisk påverkan, en med hänsyn till patientens tillstånd lämplig sysselsättning samt åtgärder för hans återanpassning efter vårdhemsvistelsen bör

liksom vid de allmänna anstalterna utgöra stommen i behandlingen. Trots detta principförslag har man i utredningen planerat vårdhemmen så att läkaren där får en underordnad ställning. Beslut om intagning och utskrivning skall företas av en föreståndare och hemmens läkare anses skola vara deltidсанställda och uppenbarligen få mycket begränsad tid för de omfattande medicinska sysslor som utredningen vill ålägga dem. Landstingen föreslås också inrätta speciella ålderdomshem för alkoholmissbrukare, som utgör ett icke önskvärt klientel i vanliga ålderdomshem. Vid de slutna anstalterna föreslår man en utbyggnad av arbetsterapi och den skyddade verksamheten, där man också skall ha möjligheter att ge en bättre ersättning för arbetsprestationerna i form av en fast dagpenning uppgående till minst 2 kronor samt en arbetsersättning av ackordskaraktär.

Centralanstalter

Landet föreslås indelat i två stora räjonger med centralanstalter i Venngarn och i Gudhem. Parallellt med dem skall finnas upptagningsområden med var sin upptagningsanstalt som emellertid skall kunna remittera mera svårartade fall som behöver vård under mera kvalificerade former till centralanstalten. Vid centralanstalten föreslås anställd en överläkare med kompetens för överläkartjänst vid mentalsjukhus men man vill ändå icke låta honom ägna hela sin kraft åt arbetet utan föreslår att han skall beredas tillfälle att åtaga sig specialuppdrag vid alkoholpolikliniker eller vårdhem. En biträdande läkare vid centralanstalten skall svara för kroppssjukvården och vara personalläkare. Av outgrundlig anledning anges denna läkartjänst böra få karaktär av utbildningstjänst. Man frågar sig till vad, då den uppenbarligen icke skall beklädas av en psykiater. Eftervården skall framför allt skötas av den lokala

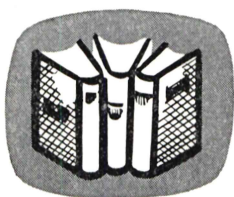
nykterhetsnämnden under medverkan av nykterhetskonsulenten vid länsstyrelsen. Där krävs ökade resurser inom den öppna medicinska vården, bättre möjligheter till lämplig sysselsättning i skyddade former samt ökad tillgång till inackorderingshem och vårdhem. Länsnykter-

hetsnämnderna föreslås avskaffas och ersättas av en konsulent.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan framhållas att utredningen gjort behjärtade ansatser att införa ett nytt medicinskt tänkande inom alkoholist-

vårdens så sorgligt försummade områden. Helt har detta dock icke lyckats utan man har av skilda skäl ansett sig böra fasthålla vid en rad konventionella synpunkter som visat sig delvis vara ansvariga för alkoholistvårdens brister hittills.

SOCIAL-MEDICINSK LITTERATUR

Läran om livet

IVAR ELVERS och LARS-OLOF ÖHMAN:
Biologi för reallinjens biologiska gren.
Almqvist och Wiksell, Stockholm.
Pris inb. kr 24: 50.

Om man skulle taga sig orådet före att fråga 100 svenska riksdagsmän vad ATP är, skulle man förmodligen få det svaret av samtliga, att det är en förkortning av allmänna tilläggspensionen. Nog ville man gärna betrakta det som ett litet framsteg, om åtminstone en eller två av de tillfrågade svarade, att det är en förkortning av adenosintrifosforsyra. Denna energirika fosforförening är dock någonting som har en central betydelse för varenda en av jordens 2,5 miljarder invånare, under det att tilläggspensionen blott intresserar en rätt obetydlig bråkdel därav.

Vår jord är ju en enda biocönos; människans samhälle är en organism av individer, och varje individ en organism av celler. Cellen och dess energi- och ämnesomsättning bildar alltså den centrala enheten i hela vår tillvaro. En viss kännedom om dessa saker borde följaktligen vara oundgänglig för dem som arbetar med människor.

Länge nog har världen styrts av bilogiskt fåkunniga; militärer, jurister och ekonomer, som vetat föga eller intet om det material med vilket

de handskas. Tyvärr väljs den biologiska grenen endast av blivande "fackidioter", biologilärare, läkare, tandläkare, apotekare osv.; under det att de andra studenterna, de som aktivt kommer att delta i uppbyggandet och styrandet av samhället, tillbringar sina bästa och mest receptiva år med att lusläsa hur romare låg till bords, vad drottning Kristina tänkte i religiösa ting, eller annat liknande. Den nyligen avlupna frågetävlingen "Vi som vet mest" visade, hur lättsinnigt många ungdomar alltså tar på det viktigaste av alla ämnen — läran om livet självt. Detta ungdomens lättsinne står i ett märkligt motsatsförhållande till det nästan onormalt stora intresse som folk senare i livet visar allt som har med doktorer, mediciner och till och med avföring att göra. Ungefär sådana tankar dök upp i mitt huvud då jag studerade Elvers—Öhmans förnämliga lärobok i biologi för realgymnasiets biologiska gren.

Först som sist skall då sägas ifrån, att detta är en förnämlig lärobok, och mellan raderna tycker man sig förnimma ett imponerande mått av kunskaper och beläsenhet hos författarna.

Några få saker fäste jag mig vid; men de bör inte tas som anmärkningar utan snarare som ett tecken på att boken engagerat recensenten.

Anatomisk nomenklatur har alltid varit mer eller mindre förvirrad. För oss medicinare räcker det med att påminna om den horisontella bågängens alla namn. Den främsta av de fem hjärnavdelningarna, prosencephalon, benämnes i denna bok framhjärnan, men borde i recensentens tycke hellre heta andhjärnan, även om det villigt och gärna skall tillstås att denna benämning låter mycket fulare än framhjärnan. Ursprungligen anlägges ju tre hjärnanlag (om de skall kallas "blåsor" eller ej vill jag låta vara